„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 75. У Новом Саду у среду 12. (24. маја) 1882. ГОДИНА XVII.

ПОГЛЕД НА РАСПРАВУ НА УГ. САБОРУ О БОСНИ-ХЕРЦЕГОВИНИ.

Будим-Пешта, 9. (21.) маја.

Док је у аустријском државном савету босанско-херцеговачка ствар дан о дан решена, ево расправа на уг. сабору траје већ осам дана, и још јој краја нема, јер је за идућу недељу преко 20 нови говорника уписано.

Ми ћемо да бацимо засад кратки поглед на те расправе, и на говоре важнијих говорника.

Пре свега да означимо становиште странака у тој ствари.

Сабор иначе три мађ. странке, осим српске самостално стојеће, има, сад се у овом питању поделио у два табора: владин, и целокупне опозиције, и средње и крајње, са заступницима народности српске и саске заједно. Обе мађ. опозиције нису у свему међу собом сложне; али и пак у главном спрам владине странке. Владина странка наравно хоће да одобри своту противу устанка у Херцеговини од делегација закључену; средња опозицијона странка не одобрава своту у опште, и устима свога, као што са види, вође Дез. Силађа поднела је предлог, коме су две главне тачке: 1-во да се не прима законски предлог о намири ванредни ратни трошкова год. 1882. пошто је знатни део те своте од делегација вотиран за јавне зграде у окупованим областима, закључење пак своте на таку цел опредељене по смислу зак. чл. VI. год. 1880. припада законодавствима оби држава. Друга је тачка предлога: да се влада упути, да што пре нађе излазак из окупацијоне политике, т. ј. да се Босна-Херцеговина напусте, и за разлог је наведено: да је политика, која се у погледу окупације Босне и Херцеговине водила, у свом правцу и својим посљедицама води повреди дуалистичног склада монархије, пошто та политика материјалну снагу Угарске одузима остварењу најдрагоценији народни цели и интереса, и прети да ће уређење наших финансија успркос огромни жртава осујетити.

Крајња левица пристаје на смер предлога средње странке, али је преко Карла Етвеша предала свој предлог са својим разлозима.

После референта расправу је одпочео Карло Етвеш беседом дугом и изврсном која ће се, кад буде места у листу, у обширнијем изводу саопштити. За тим су говорили Ласло и Перфи. По том узме реч: др. Мих. Полит-Десанчић. Његову беседу саопштили смо. Она је тако јасна, да јој коментара не треба. Само нам је забележити: да је ова беседа Политова врхунац његови беседа. Види се велика му пажња и око предмета и око беседе му. Обе странке мађарске опозиције пратиле су беседу му не само највећом пажњом, него и одушевленим одобрењем. Само су застали при местима о Словацима и Сасима, као што се то из стенографски примедаба код ти места види; али је како у течају тако и при беседи „живим одобравањем са свију страна левице“ пропраћена.

Цел му је била она, што је и у адреси посланика српске народне странке изражена: изпразнење Босне и Херцеговине. Ова је цел од њега наравно јасније и одлучније изражена, него од опозиције.

Тиса је Политу кратко, и слабо одговорио.

Други дан говорило је њи мало посланика, од којих се одликовао Јанош Грубер, описав све велике учињене трошкове, и свршив с тиме, да неодобрава трошкове, и да се прикључује особеном предлогу Етвеша и Хелфије. Такође је Акош Угрон говорио и гласао против одобрења трошка.

Трећи дан држао је Силађи своју беседу, и то и подугачку, и са највећом ватром изговорену. Говорник је вештак у гестикулацији, која беседи колорит — боју даје. Као што предлог, што га је Силађи у име своје странке поднео, има два дела: тако му се и беседа окретала око две тачке: о ненадлежности — инкомпетенцији — делегација за одобрење једнога дела трошкова, и о што скоријем напуштању Босне-Херцеговине, тако му се и беседа кретала у оквиру ти двеју тачака. Онај први део нас тек посредно интересује: тим више пак онај, а тај је саопштен у опширности.

Четврти дан због Спасова-дна — расправе било је у петак 7. (19.) маја. У њој је први говорио с крајње левице Лајош Тургоњи противу одобрења трошка. За тим је говорио Јокаји quodlibet, који је Силађа, који је у свом говору рекао, да пред рат српско-турски није било кретања међу Србима, него се само замазивале очи мађ. народу, подсетио на „кретање врбовања,“ и на „домоиздајничку парницу“, и да је — бајаги тим министар-председник предупредио покрет Србаља у Угарској. „П. Напло“ рече за Јокаја после беседе му: „Он Тиси Калману увек чини усрдност да олако искаже оно, што мин.-председник не усуђује се да изрази, или то држи за превремено. Тако и данас с притворном опозицијом према њему обраћа се на „заједничку владу“ и то од те (да ова буде одговорна, а не Тиса) иште „мисао“ и „катво решење,“ које би нас избавило из неиздржљивог положаја. Но у ствари има лукавства, јер с те стране на владу вршена пресија хоће да буде тако „слатко присилење“ (douce violance), слаб притисак, које принуђава на анексију. Тиса очевидно то хоће, да Угарска иште од њега анексију, и да он попусти жељи слободоумне странке, а не Бечу. Јокаји даље иде: мисао, коју иште, напрасно сам даје. Он зна „решење“, и изказује га јавно, као да Тиса савет даје, и овамо мало те није добио од Тисе упутство. Мисао се у том састоји: „да Босну предамо Хрватској.“ Ту „П. Н.“ наводи речи Јокајеве о том, и надвезује на то своја посматрања и закључења. Но ово ћемо засебно саопштити.

Сад идемо даље са течајем расправе.

Тај дан говорили су још: Силађи у личном питању, за тим Тиса, где му је говор био главни. Саопштиће се у изводу. Говор је пун софизма и никога од опозиције није могао потрести и уверити. За тим је говорио Хелфи, што ће се обширно саопштити.

Пети дан у суботу — говорили су Имре Иванка од стране владине, Калман Чики од исте стране сакато, гр. Алб. Апоњи, кога ће беседа обширније саопштити се, и можда је највећа била. Напослетку се закључила седница са расправом лична питања, којом је приликом Силађи Дардаја јако испрескакао, и смешним начинио, што ће занимљиво бити, засебно у извештају о седницама саопштити.

Сад како има још 20—30 уписани говорника, расправа ће још неколико дана трајати.

Оволико смо за нужно нашли као преглед течаја расправа саопштити, а течај седница саопштиће се по реду где у ширем, где у краћем изводу. И ми ћемо се вратити на начелну оцену целе расправе. За сад толико обележавамо, да су расправе дуге и занимљиве, као редко које, и да је то знак, да се ствар босанско-херцеговачка за врло важну држи; на последку да је и то пријатан знак: да у уг. сабору обе опозиције укупно заузимају у погледу Босне-Херцеговине земљиште по самосталност народа у Босни-Херцеговини, по њино присаједињење браћи својој у Србији и Црној-Гори поспешно, да је дакле изглед успеха од онога у пређашњој босанско-херцеговачкој расправи далеко одскочио, јер сад се не неколици, него свиколици од мађ. опозиције изјашњавају у правцу Србима повољном, опозиције је ближа будућност. Наспори боже!

ИЗЈАВА ПОЛИТОВА.

„Пешт. Лојд“ у свом броју од 20. (8.) маја о. г. донео је подужи допис из Карловаца, у ком се познатим начином напада на српску народну странку, те се наводи, како саборски одбор са фондовима по ћефу располаже, а тиме српски народ у својој власти има, па по томе да би институцију саборског одбора и у опште читав досадањи автономни строј требало променити, и само онда би државна мађарска мисао могла корена захватити. Поред тога тај допис лично напада на Милетића и Полита, на овог последњег, што има од фондова годишњи приход од 12,000 фор., те му је по томе лако, да за српску „омладинску“ странку агитује. Поводом тога дописа дао је др. Полит у „П. Лојду“ од 21. (9.) маја о. г. следећу изјаву:

Славно уредништво!

Кад год у престоничким листовима читам дописе о српским приликама у јужној Угарској, свагда морам да жалим, што је мађарска публика тим дописима врло рђаво послужена. Морам узети, да су дописници сами или врло рђаво обавештени, или да мисле, е морају се на рачун истине прилагодити извесној струји. И данашњи допис из Карловаца у Вашем поштованом листу греши у том погледу. Прећи ћу преко онога, што се о мени, као правозаступнику српских народних фондова каже; та ја сам већ једном у Вашем штованом листу опровргао басну о мојој плати од 10,000 фор., и могу сваког уверити, да не бих ни најмање жалио, кад би сутра ко други то место добио, јер годишња плата од 1000 фор., тј. хиљаду форината, не стоји ни у каквој сразмерици с грдним послом заступника српских народних фондова. Но што се у том допису о мени вели, то је узгредна ствар. Главно је, што дописник задире и у установу самог саборског одбора. Но та је установа основана на потврђеном саборском устројству од 14. маја 1875., а то саборско устројство опет има свој корен у 9. зак. чл. од 1868. год. Разуме се само собом, да је како у том законском чланку, тако и у саборском устројству врховно право надзора угарској влади у пуном обиму сачувано. Саборски одбор показао је за шест година свог опстанка таку савесност, да је угарска влада имала пуно разлога, да буде задовољна, и ја сам уверен, да, кад би се саборском одбору и најмања погрешка могла замерити, да би га угарска влада неодложно разрешила. Што Ваш господин дописник саветује влади, да саборски одбор уклони, ми Срби не бисмо се нимало изненадили, кад би таки савет био послушан. Одмах после наименовања патријарха Анђелића био сам мишљења, да се како саборски одбор, тако и све автономне црквене власти треба саме да разреше па да се влади остави, нек она у нашој цркви, колико јој срцу драго, жари и пали (zu schalten und zu walten). Кад нас закон није могао од отог заштитити, да нам црквену поглавицу не наименују, да како ће закон наше остале автономне црквене установе штитити? У томе би само доследности било, кад би иза октројисаног патријарха дошао октројисан црквени устав.

После противзаконитог наименовања патријарха не може за нас Србе никаквог изненађења више бити. Неби нас чак ни то више изненадило, кад би нама некатолицима стожерника (кардинала) Хајналда или бискупа Штросмајера за патријарха наименовали!

Молећи Вас врло учтиво, да овим ретцима мојим дадете места у свом цењеном листу, јесам

Будапешта 20. (8.) маја 1882.

с особитим поштовањем

Др. Михајил Полит
саборски посланик.

Политички преглед.

На јучерашњи дан сазвао је угарски министар правосуђа анкетну комисију, да претреса законски предлог о **разрешењу домаћих задруга и задружног иметка у развојаченој војничкој Граници.** У комисији су: од стране кр. курије кр. судија Емил Димић, од будапештанске кр. табле Тодор Регнер, Петар Деспинић и Конрад Имлинг, од стране министарства унутрашњих послова министарски саветник Јосип Шрајбер, од министарства правосуђа министарски саветник Јевђен Берцели и државни подтужилац Јулије Влашић као поверођа, најпосле саборски посланик из развојачене војничке Крајине Јован Михајловић.

Како „Уг. Пошта“ дознаје, домобрански министар поднеће скорим уг. земаљском сабору законски предлог о **потпори удовица и сирочади војника из Угарске,** који у рату погину или тако онемогну, да не могу заслуге стећи. Зак. чл. 10. од 1882. год. наређује, да се морају подупирати потребите породице мобилизованих војника, па кад се тима потпора даје, онда је за цело и правије и здравије, да се онима помогне, којима можда једина храна и обрана падне на разбоју или са свим онемоћа. Потпора та даваће се из закладе, у коју утичу таксе за ослобођење од војничке дужности. Законски предлог биће за први мах привремене природе и важиће, док не буде са свим готов органски закон, који ће у се спојити све наредбе те врсте и целу ствар уредити. Тај законски предлог, који је повелик, такође се израђује, и јамачно ће на јесен бити сабору поднет.

Ми смо већ једном јавили, како се у Бечу ради, да се **Аустро-угарска војска преустроји.** Како „Н. Сл. Пр.“ дознаје, то је преустројство сад овако пројектовано: Од осамдесет пешачких пуковнија, од којих свака за једно са резервним командама имају по пет батаљуна, образовало би се сто пуковнија, свака пуковнија по четир батаљуна, тако да се број батаљуна не би умножио. За двадесет нових пуковнија требало би да како двадесет нових штабова пуковнијских, али за то опет отпаду шездесет штабова од резервних команада. Осим тога морало би се заокружити двадесет нових војених (допунбених) округа. Четврти батаљуни, којима су заповедници све сами потпуковници, били би одређени, да дају посадну (гарнизонску) војску за Босну, приморје и повеће градове. По томе би сваки четврти батаљун био већи, него прва три, а ови би разређени били по чистој територијској системи. Број штапских официра код пешадије смањио би се. Најпосле још нешто. Међу Аустријом и Угарском има разлике, што се тиче пешачке војске. Аустрија на име даје сада мање пешака, него ли Угарска, али за то више новака у засебне техничке трупе. Иде се дакле за тим, да се и у том погледу обе државне половине изједначе.

Као што смо у прошлом броју по будапештанским и бечким извештајима јавили, **криза у Аустро-угарском заједничкоме министарству финансија** на прагу је свог решења. Нашао се наследник Славију, и то — на општу радост — угарски држављанин. На општу радост — велимо, јер политички кругови и у једној и у другој престоници живо су настали били, да се славијево место попуни угарским држављанином, те тим и у форми очува паритет међу једном и другом половином државном. Веле да је име будућег заједничког министра финансија по себи истина чувено, али у развитку садашње кризе и у свим досадашњим комбинацијама још није помињано, дакле је у том погледу са свим ново, а то значи, да ни један од досадашњих кандидата не ће доћи на упражњено министарско место. Најновији кандидат није истина још поуздано обећао, да ће се примити понуђеног му портфеља, али надају се, да га не ће одбити. Новајлија тај јест гр. Антун Сечен. Тако бар јављају неки будапештански листови.

Познато је, да се од времена окупације **Мухамедовци из Босне и Херцеговине** непрестано селе. Не ће никако чудо бити, ако та сеоба сад, после устанка још већма отме маха, но пре што је. Задарски „Срп. Л.“ саопштава један драстичан пример у том погледу. У броју свом од 4. о. м. пише он: „У уторак у вече прошао је овуда Хасан бег ћехајић из Мостара са браћом и многобројном фамилијом. Бег ћехајић сели се са свим из Херцеговине и прелази у малу Азију. Своја добра у Херцеговини продао је, а један део поверио је једном управитељу. Кад га упитасмо, је ли му те шко оставити свој завичај и селити се у далеку земљу, којој није навикао, одговори нам сузама у очима, да воли једном и умрети, но увек муке подносити. У разговору казао нам је један мали догађај, који показује нарав тамошњег народа. Једном јахао је мостарски православни митрополит у Мостару и кад је дошао близу Мостара, нареди му један официр — да сјаше. Митрополит је морао сјахати, и кад сам то видео, рече нам бег, ударише су ми сузе на очи. Његовом се сажаљењу могло веровати, јер се у тамошњем народу сматра великим понижењем, кад се коме нареди да сјаше. Турци су за своје владе зло поступали са рајом, али су увек штедели црквене достојанственике и виђене хришћане. Бег нам је казивао и многе друге догађаје, који вређају осећање тамошњег народа. Како он, тако се и многи остали мухамедовци намеравају селити, ако у Босни и Херцеговини не буде промена на боље.“

О радњи **јевропске подунавске комисије** јављају „Пол. Кор.“ ово: У својој седници 3. о. м. усвојила је комисија правило о средњем Дунаву и први део „Општих одредаба“, осим чл. 6. (у-

станове о царинској прузи) и чл. 8. (бродарински документи). Тим одредбама опоновао је само румунски повереник, предложивши, нека бродови неприбрежних подунавских држава, који нису поморски бродови, буду подложни властима прибрежних држава и нек у међународном промету не важе више народне исправе, које тим бродовима сад издају консули дотичних држава. Томе се предлогу нарочито противе повереници западних сала. Барер је подунавској комисији, као што је обећао био, 3. о. м. поднео предлог своје владе о решењу подунавског питања, односно пловидбе по Дунаву. Но предлог тај није био узет у претрес, по што немачки и турски повереник до тада још не имађаху у том погледу упутства. С тога је расправа одгођена. Од Румуније надају се, да ће она поднети многе исправке на француски предлог. Тако ће она предложити, да се свакој прибрежној држави остави, нек свака на свом земљишту врши правило о пловидби по Дунаву, а надзор над вршењем тог правила повери комисији, која би била састављена од повереника јевропске подунавске комисије и прибрежних држава.

Примедба

на чланак „Нашим народним учитељима“ штампан у „Застави“ бр. 64. од 23. апр. т. г.

Учитељство је већ по имену и звању свом позвано, да бди над просветом народа; да све чињенице, које се односе на унапређење и благостање његово, из ока не испушта и да их згодно употребљава. То је племенита и корисна дужност учитељска, јер у колико је народ срећнији, задовољнији и изображенији, у толико је и учитељство срећније, уваженије и боље — наплаћено.

Народна школа, каква је у нас данас, није довољна, није томе дорасла, да народ препороди, да га једним скоком уздигне на виши ступањ изображења, јер пошто деца оставе школу, заборавe оно, што су у скамији научили, а на скоро за тим настане „борба живота“, те их струја материјализма, која светом влада, махом утопи и за навек од књиге отргне. Народна је школа основ даљем усавршењу, она је тек средство, којим се до просвете и изображења долази, народна је школа кажипут на раскршћу младачка живота, којег ако знадеш прочатати, слободно корачаш даље к мети својој у царство просвете и благостања.

Него има нешто, што надовезује и продужује школску наставу и испуњава празнину, која се иза напуштене школе показује. То „нешто“ претежније је и од саме школе, у колико му делокруг спада на зрелије младићке године. То је: **српска књига и књижевност**, — веома знатна и важна чињеница при изображењу народа, а учитељство је највише позвано, да књигу у народ растурује и тиме књижевност потпомаже.

Овако од прилике мисли г. М. Д. Д. учитељ у 64. бр. овога листа, чему једва би се од стране наше имало што приговорити. Али не можемо равнодушни остати према ономе, што се даље надовезује, на име, што се вели за нашу старију књижевност, да је некад српско учитељство ревносније купило претплату и растуривало књигу српску, а данас је ли учитељство криво, што мољци на хиљаде матичиних књига гризу и што не може у Срба да опстане никакав политичан, поучан, учитељски, илустрован, ни привредни лист. Ја држим, да је ова оптужба крива и не основана, те сам слободан у кратко дотаћи се некојих ствари, што стоје у свези са растуривањем књига, а једним путем нека буде овим путем и моје лично мишљење обележено.

Народ наш никад није боље читао, него што данас чита. У пређашње доба беше нам публика жељна и гладна српске књиге; оно што јој даваху Рајић, Доситије, Видаковић и Стерија, није се читало, него гутало, па опет српски народ, пук, крај свих својих вредних **учитеља-растуривача** нити је читао, нити књига куповао. Ко се дакле књигом користио? Народ, и то огромна већина народа — не, него виши изображенији слој. Доситије, Видаковић и Стерија беху за свог доба најпопуларнији писци, али су ипак књиге њихове слабо или никако допирале до народа, до масе, до сиромашке колебе. Вук је срећнији био; за његове збирке народних умотворина може се слободно рећи, да су понајвећма допирале на **северни пол српске књижевности**, у прост народ, и то због натуралности своје. Вукова је књига електризовала народ српски; њему једином пише се у заслугу, што је народ — прост народ — од тада почео више читати. Али уједно зле околности, у којима су му књиге на свет излазиле, па онда скупоћа његових књига и мален број примерака, криви су, те нам читалачка публика међу простим народом није већма порасла. Вукове би књиге народ и данас радо читао, али их нема, оне су у српској кући прави бели гавранови.

Да се народ доведе на онај степен изображења, када ће сам разбирати о ваљаној књизи и када ће се без наговарања и силе претплаћивати на који економски ил поучан лист, нужно нам је пре свега постепено увести га у читање и омилити му књигу. Најбољи и први лек био би: прештампавање народних умотворина, а народна наша школа приправља довољан број читалаца. Изображенија класа наша доста чита, али је одвећ мала, а да би задовољити могла очекивање наше; ваља је дакле проширити, из масе народа врбовати, али промишљено, постепено, јер бадава ћемо ми народу сладити ово и оно, кад народ нема „укуса“. Укус, то је главно и прво да се произведе.

Но да се вратимо народном учитељству, које је позвано, да растурује књигу у народ и тиме просвету шири.

Ми бројимо данас више српских књижарница с ове стране Саве и Дунава, и оне се већином труде, да пруже читаоцима ваљану, корисну и лепу књигу. Јест, а да ли је све то довољно читаоцу? Ја велим, није, јер уза све то треба да је књига и **јевтина**, ако се озбиља хоће да шири просвета, а међу тим и књига боље да пролази. На жалост, на ото се нико не обазире, а најмање они, којих се највише тиче и којих интерес у томе лежи.

Па како би се могла књига у народу раширити? Да је којом срећом омладинска ствар већ решена, онда би се лакше разговарали о тој теми, али овако, или ћемо чекати милостиво решење „с више“, или ћемо и дотле покушати што. Н. пр. у нас Срба имаде разноврсних друштава и задруга, али ни једног друштва за распростирање корисних књига и листова, а то нам је преко потребно. Ваља пре свега у сваком већем српском месту основати таково друштво, али које ће без икаква процента, само из чиста родољубља књиге у народ уносити и вољу ка читању у народа пробуђивати. Учитељи народни ваља да буду, и биће, и туна први устаоци.

Ето, драга браћо народни учитељи, ја рекох, што сам рећи мислио, а до вас стоји, да пресудите, јели тако или је инако.

С. Мл. Б.
срп. нар. учитељ.

Са угарског сабора.

(Наставак.)

У седници од 4. (16.) маја настављена је дебата о поднеску ради пацификационог кредита, те први узе реч посланик

Алберт **Немет**: Поднесак не садржава ништа друго до цифру износа, који се иште, па ипак гроза иста и онако јако хрђавим земаљским финансијама.

Јучерашње страстно држање опозиције беше од чести изазвано са маниром, којим је референт Лавг заступао поднесак. Ко се данас усуђује још казати, да је војничка акција на устаничком бојишту свршена, кад се јавља, да су болеснички транспорти нападани од усташа? Пожар ће се тамо све непрестано понављати, догод држимо оне земље окупиране, на што немамо никаква права. Говорник отворено признаје, да он припада онима, који желе, да устанак све дотле траје, догод се и референт не сиђе, па се не маши за мач и своја ушеса тамо остави, као што заслужује. (Кретање с десна, одобравање на крајњој левици.) Никада није земља поздрављала окупацију; протест против те политике изјавио се у читавом низу демонстрација, који узеше свој почетак са софтинским овацијама, при којима су учествовали и чланови владине странке.

Говорник се сад обрће против министра-председника, те му набраја читав низ злоупотреба које је он побележио. (Чујмо, чујмо!) Седамнајст врсти пореза уведено је у окупираним провинцијама, баш тако, као оно у Угарској за време апсолутизма. Каква то треба да буде пацификација, кад је наређено да се 40.000 момака рекрутују? Шта ће бити са амнестираним, који морају живети? Њихово издржавање коштаће опет неколико милиона. На што су тих 40.000 људи, који ће се у војнике узети? Они ће са свим просто по старом систему бити премештени у Угарску, а угарске трупе у Чешку.

Говорник прелази на разне званичне изтреде и злоупотребе, које министар-председник при свом пуританском карактеру за цело проклиње, и само с тога трпи, јер се хвата за владине узде.

Пошто је говорник прешао на са свим шпецијалне ствари, које не спадају на дневни ред, то се између говорника и министра-председника Тисе, као и министра финансије Сапарија, поред све опомене председникове развила така дебата, која никако не одговара стављеном дневном реду, те је седница на пет минута одгођена била.

У настављеној дебати о пацификацијоном кредиту говорише тога дана још и ови говорници:

Јанош **Грубер** рече, да зак. чл. XII: 1867 брани само општу сигурност, а не обвезује се за опште освајање. Да Аустро-Угарска према догађајима, који се збиваху пре берлинског конгреса, није узела ону политику, која се у окупацији остварила, не би било нужно да неблагодарну и понижавајућу улогу јевропског жандарма преузме. „Болесном човеку“ није требало дати отрова место медицине. Позива се на окупациону политику Инглеске и Француске. Но то су богате земље и њихове колоније богато им накнађују милионе. Наш потрашен новац неће се надокнадити бербом босанских шљива или дивљих ружа са оних стена, које су напојене крвљу наших синова. (Одобравање на крајњој левици.)

Јосиф **Мадарас** (довикује): Козјим кожама! (Велика веселост.)

Јован **Грубер**: Државе, које се налазе у тако поремећеним одношајима, морају се тиме задовољити, да одрже оно, што имају. Нашим најнужнијим унутарњим потребама одузимају се свака средства, али за 27.000 форината задобијамо ми морлачког рекрута, који ће даном приликом против нас пушку опалити. Зашто инвестирамо ми у оним земљама? Јер дан нови јевропски мандат може нас покренути за повратак, и ми ћемо оставити инвестиције као некада четворокут тврђава. Ако то тако и даље узиде, биће Угарска играчка заједничке владе и ратног министра. Земља би — рече говорник при крају — могла вођење своје судбине са поверењем метути у руке таких државника, који имају моралне храбрости, да владару кажу, да је мера поверења испрљана, да Угарска није у стању милионе издавати за пустоловштине, а овамо јој се у питање ставља државни опстанак. Он гласа за сепаратни вотум. (Живо одобравање на крајњој левици.)

Акош **Угрон**: Од г. 1867. нема веће опасности за Угарску, него босанска окупација. Говорник је уверен, да нико осим Тисе не би био у стању, да са окупацијом продре у парламенту. Све вође некадање деакове странке биле су против и три вође: Слави, Ченгери и Фалк закључише, да сруше ту владу, која је Угарску навела на босанску окупацију. Тек после дугих преговора испаде за руком, да се ова три вође покрену да одустану од тог закључка и да приме онај нацрт адресе, који је један део владине странке сматрао као знак неповерења према влади дочим је министар-председник Тиса отуда тумачио поверење.

Сада се спрема анексија Босне. Није се тек онако случајно догодило, да је Шмерлинг, председник аустријске делегације рекао, да се те земље морају тешње прикључити монархији. Па шта се радило, да се народи у тим провинцијама за нас задобију? Данас, на крају 19. столећа не може се једна земља анектирати без љубави и поверења дотичног народа. Опште се говори о том, да ће се у Босни, у Херцеговини и Кривошијама увести нека врста војничке границе и да је због тога заједнички министар финансија одступио. А министар-председник нам је остао дужан сваког разјашњења.

Дело од г. 1867 се извршe, компетенција делегација се од године до године све већма проширује; једног дана ће исте нарастити, да буду централни парламенат. Одбацује поднесак. (Живо одобравање на крајњој левици.)

Блазије **Орбан**: Са Босном се није добило забрђе за Далмацију, као што је то мислила аустријска војничка странка, него забрђе за револуцију и архимедова тачка, од које ће Русија избити Аустрију из седла па и Угарској опстанак загрозити. Можемо бити приправни на то, да ће сваке 2—3 год. избијати устанак и да ће се још небројени милиони морати потрошити. Да, само зависи од Русије, да нас натера да напустимо оне провинције без икакве отштете. Зависи од посланичке куће, да тој несмишљеној политици крај учини. Нека одриче све трошкове за Босну и нужност напуштања ће сама од себе наступити. (Живо одобравање на крајњој левици).

Он усваја сепаратни вотум Хелфијев и Етвешов.

За тим је закључена седница у 1 сат и 50 минута по подне. Сутра дан је настављена дебата.

(Наставиће се.)

Уређење босанско-херцеговачке војске.

Бечки службени војени лист донео је 6. о. м. „**Привремени статут о уређењу босанско-херцеговачке војске**“, који је владаочком одлуком од 16. (28.) априла о. г. одобрен. Из тог статута саопштавамо о организацији босанско-херцеговачке војске, као што иде.

Заклетва, коју ће босанско-херцеговачки војени обвезници полагати, гласи:

„Заклињем се богу свемогућему, да ћу веран бити Његовом Величанству ћесару и краљу Франьи Јосифу I. и да ћу вршити све заповести својих поглавара и старешина, макар ми при том и живот дошао у погибао.“

Из самога **привременог статута** саопштавамо, као што иде.

I. Опште установе.

1. Сви за ц. кр. војску важани службовници, напутци и прописи важају и за босанско-херцеговачке чете у толико, колико се посебним установама за те чете не измене.

2. Части војемог збора босанско-херцеговачких чета у истом су чиновном реду са одговарајућим частима ц. кр. војске. Међу једнаким часницима истога чиновног реда иде првенство оним од ц. кр. војске.

Његово царско и краљевско Апостолско Величанство придржава себи, да босанско-херцеговачке синове, који се одликују друштвеним положајем, карактером и лојалношћу, или који су особито заслужни и вредни, те у опште за то прикладни, именује превишњом милошћу службујућим или причувним часницима, евентуално учинити их часницима односнога реда изван службе уз опрост услова установљених прописима о промакнућу за ц. и кр. војску.

3. Духовно пастирство врши код босанско-херцеговачких чета војничко свештенство ц. и кр. војске, а у колико се тиче војника мухамедовске вере, биће то дужност у ту сврху постављеног војничког имама (чланак III.).

4. Казнена судбеност за босанско-херцеговачку војску биће у рукама војничких судова ц. кр. војске према постојећим за ове земље законима и прописима. У колико су овим пак нужне модификације, установиће се такве засебно.

5. Лечничку службу вршиће у босанско-херцеговачкој војсци часнички збор војничких лечника ц. кр. војске.

II. Органичка употреба новачког контингента године 1882.

А. **Пешадија.** 1. Од новака, уписаних у пешадију имају се 4 сатније сложити као природна одељена. У сваком попунбеном котару поставиће се једна сатнија. Те пешачке сатније добиће бројеве од 1 до 4 и то: сатнија попунбеног котара Сарајева број 1, сатнија попунбеног котара Бањалуке број 2, сатнија попунбеног котара Д. Тузле број 3, сатнија попунбеног котара Мостара број 4, те ће се називати: „Босанско-херцеговачка сатнија бр. . . .“

2. У те ће се сатније уписати у пешадију уновачени на презентно службовање обвезани новаци и они такођер за оружје уновачени војни обвезаници, који су законито опроштени од вршења презентне војне службе.

3. За мирно доба установљени број босанско-херцеговачке пешадије и придељене јој по одредби државнога ратнога министра особља од ц. кр. војске означен је на привинутој скрижаљци.

4. До даље одредбе биће босанско-херцеговачке пешачке сатније поразмештене у подручју главног заповедништва у Сарајеву.

5. Број војних обвезаника, одређен за попуну босанско-херцеговачког оружничког збора, има се од пешачких сатнија у време, што ће га определити државно ратно министарство, најпре из прве војничке изобразбе према прикладности за оружничку службу изабрати и оружничком збору предати. Ове војне обвезанике ваља, чим наврше покусно службовање, преместати к оружништву без уштрба по њихову војну обвезу.

6. Заповеднику босанско-херцеговачке сатније уступиће се дисциплинарна казнена власт изасланог батаљонског заповедника (§. 88. стр. 664. службовника за ц. кр. војску I. део.)

7. Босанско-херцеговачке пешачке сатније чине до душе у икономско-управном обзиру самостална нижа одељења, али су за просуђивање и ликвидовање њихове потребе упућени на управно поверенство које чете у њихову боравишту или којега уреда ц. кр. војске, како ће то одредити надлежна војничка област. Темељна књига води се под надзором реченога управнога поверенства начином прописаним за нижа оделења ц. кр. војске, али са једним иступним разредом.

Б. **Возарска чета.** 1. За возарску чету уновачени босанско-херцеговачки обвезаници имају се разредити у четири возарска одељења. Из подручја једног попунбенога котара уновачени возарски војници чине по један збор. Ова возарска одељења добијају бројеве од 1 до 4 и то: оделење попунбенога котара Сарајева број 1, одељење попунбенога котара Бањалуке број 2, одељење попунбенога котара Д. Тузле број 3, одељење попунбенога котара Мостара број 4.

2. Босанско-херцеговачки возарски војници додељују се на службовање возарским одељењима ц. кр. војске и рачунају се у установљени за потоњи број. Начеоно додељивање се возарским одељењима ц. кр. војске који су у Босни и Херцеговини, и то у сљед одредбе главног заповедништва у Сарајеву.

3. Свако босанско-херцеговачко возарско одељење чини једно засебно тело. Темељну књигу његову има водити заповедништво попунбенога котара, и то начином прописаним за нижа одељења ц. кр. војске, али са једним иступним разредом (§. 25. напутка за вођење темељне књиге) под надзором управног поверенства које чете у боравишту заповедништва попунбенога котара или кога уреда ц. кр. војске, како ће то одредити главно заповедништво у Сарајеву. У сљед тога имају се промене, које у темељној књизи настану гледе босанско-херцеговачких возарских војника, додељених возарским одељењима ц. кр. војске, саопштити заповедништву дотичнога попунбенога котара по §. 9. напутка за вођење темељне књиге нижих одељења.

III. Војничко духовно пастирство.

1. За вршење духовне службе код војника мухамедовске вере, који су у активној служби, поставиће се два војничка имама. Они су у чиновном реду војничкога капелана II. разреда са правом промакнућа у I. разред. Уредовно седиште и службено подручје установиће главно заповедништво у Сарајеву, коме су непосредице подређени.

2. Вођење војничких матица у погледу босанско-херцеговачких војних обвезаника, рачунајући амо и издавање извадака из истих, пада у дужност војничком пароху у Сарајеву и то начином прописаним за ц. кр. војску. Сва помагала, која се односе на вођење матице, шаљу се преко духовника, који врше духовно звање путем темељног тела.

IV. Одјећа, оружање, опрема.

А. **Пјешадија. Момчад. — Монтура.** Фес, црвен, с китом натраг висећом од тамномодрих вунених реса. За причвршћивање војничкога знака с леве су стране 2 цм. изнад доњега руба, водоравно пришивене 2 цм. дугачке, 2 цм. размакнуте замке, усукане од шестеро струка црвена конца. Добедрица од бледомодра сукна. Хаљетак, прслук са рукавима од бледомодре вуненине, светлије врсте, жута медена дугмета с бројем; крој, облик и размјери, као немачка пешадија ц. кр. војске, часничке прознаке као у пешадије ц. кр. војске, кабаница са жутим, бројевима означеним дугметима, иначе као пешадија ц. кр. војске; — руб бројасте боје. Хлаће (панталоне) поширокe од бледомодра сукна, светлије врсте. У осталом као пешадија ц. кр. војске цинеле по одређеном калупу. Војним обвезаницима, примљеним у течај за причувне часнике дозвољено је, као и кадетима кадетским часничким заменици-

ма, да себи набаве оправу од финијега латка и да себи о свом трошку набављају рукавице, те да их носе у служби, и ван ње, само ти предмети морају бити начињени по прописаном облику. — Оружје, опрема и војничке справе. Као у пешадије ц. кр. војске. — Виши часници. Фес као момчад, али кита од свилених реса. Добедрица и хаљетак, од фина бледомодра сукна (латка за хаљетке) светлије врсте, бројасто зарубљена; крој и облик, као за часнике немачке пешадије ц. кр. војске, дугмета на добедрицама с бројевима позлаћена. Чиновне прознаке, као у пешадије ц. кр. војске. Кабаница бројасто зарубљена, дугмета с бројевима иначе као пешачки часници ц. кр. војске. Панталоне од фина бледомодра сукна светлије врсте, иначе као пешачки частници ц. кр. војске. У осталом као ц. кр. пешадија. Изван војничке службе допуштено је часницима носити војничку капу, прописану за часнике ц. кр. војске.

Б. Возарска чета. Момчад. — Монтура. Фес, као момчад пешачка, у осталом као момчад возарске чете ц. кр. војске. Оружје, опрема и војне справе. Као возарска чета ц. кр. војске.

В. Војнички имами. Фес, црвен, с белим саруком (ахмедијом) и црном китом од свилених реса. Горња хаљина тамномодро џубе од сукна, до изпод кољена, обликом у мухамедоваца обичајим. Јака и окрајак на рукавима бројаст. На окрајцима од рукава дуж шава по рубу наставка биће три златна трака. Даље тамномодре простране шалваре од сукна. Наногвице треба да се спрам доњега краја сужују. Џечерма тамномодра с једним редом од 13 комада позлаћених, глатких, округластих дугмета од меди. Пас (појас) ће му бити црвен (кермези) шал, који се омота око струка. Месте црне (чифте кундур). Мусхавска кеса о прекорамку, налик набојњачи коњаничких часника ц. кр. војске. Ремен, 2·5 цм. широк има бити од црвена сафијана и превучен сребреним траком. То му служи за похрану корана, те се носи о десном рамену спрам леве стране. Ковчежић (сандучић) од црне коже. У њ се спремају 4 верозаконска ћитаба, а уз то мора имати 2 метра дугачак и 1·5 метра широк ћилим за клањање (серџаду). —

Г. Опште установе. Као у пропису о опреми и оружању ц. кр. војске.

Д. Додијељеници ц. кр. војске. Часници и особље ц. кр. војске, додељено босанско-херцеговачким пешачким сатнијама задржаће опрему својих чета.

Стање народних школа у Хрватској и Славонији године 1880/81.

(Свршетак.)

В. Приватне школе.

У 27 места обстојале су приватне школе, међу којима и једна виша девојачка школа.

По сполу било их је: 1 дечачка, 10 девојачких а 26 обосполних приватних школа.

На 20 школа био је наставни језик хрватски језик, на 11 немачки језик, а на 6 мађарски језик.

Страном уз ове а страном и напосе обстојале су 2 школе за француски, 2 за немачки језик, 3 за женски ручни посао, 3 забавишта и 8 чувалишта малене деце.

По вероисповести било је 10 школа, (нерачунајући овамо струковне школе, чувалишта и забавишта), за римокатоличку, 9 за грчко-источну, 8 за мозаичку школску младеж, а 10 мешовитих.

Уздржаване бијаху 10 трошком појединих особа, 23 трошком верских обћина а 4 трошком духовних редова.

На овим школама службовало је 40 учитеља и 32 учитељице.

Школска младеж подучавана је била у 29 властитих и 10 најмљених школских зграда, 67 учевних соба, уз које је обстојало 11 школски вртова и 15 гомбалишта.

И код ових школа постоје књижице, и то учитељске са 1260 дела у 2343 свеске, а ученичке са 423 дела у 485 свезака.

И училима обскрбљене су поједине ове школе. У свему броје оне 231 стену почетницу, 401 слику за зорну обуку, 31 земаљску књигу, 94 земљовида 23 рачунала, 2163 рисарска предложка, 606 слика за обуку у природопису, 92 комада у збирци природина, 168 комада у збирци физикалних апарата, 70 справа за гомбање, 110 комада господарскога оруђа и 253 комада других помагала.

Према томе обскрбљене су училима подпуно 2 школе, довољно 18 школа, недостатно 14 школа, а никако 3 школе.

За набаву училя издано је 76 фор.

Ове школе полазило је 895 дечака, 1424 девојчице, укупно 2319 деце.

По вероисповести било је дечака: 141 римокатоличке, 360 грчко-источне, 233 мозаичке и 161 других вероисповести; девојака: 814 римокатоличке, 269 грчко-источне, 215 мозаичке и 126 иних вероисповести.

За одпуст из школе било је концем школске године способних 296 дечака и 315 девојчица; укупно 611 деце.

Учитељска мировинска заклада нарасла је до конца месеца фебруара 1882. на 237.790 ф.

За сиромашне ученике издано је безплатних школских књига године 1880/81. у вредности од 8320 фор. 5 н., а за годину 1881/2. у вредности од 7719 фор. 68 н. нерачунајући овамо оне књиге, што су у бивше крајишко подручје одпослане.

Преглед стања општих народних школа по надзорништвима и поджупанијама.

Надзорништво	Поджупанија дотично град	Број политичних обћина	Број школских обћина	Број свагдањих способњака	Број свагдањих полазника	Број опетовних способњака	Број опетовних полазника	Број школа на посе	Број школа у опште	Укупни трошкови фор.	Укупни трошкови н.
Града Загреба	Град Загреб	1	1	2150	1246	800	551	5	5	21362	98
Županije загребачке	Загребачка	11	33	6312	3453	988	750	35	1	23809	97
	Јастребарска	10	18	2412	1393	389	410	19	97	14984	30
	Карловачка	8	18	3247	1425	420	315	18	и	11925	06
	Сисачка	5	21	3301	1586	982	397	21	1	16394	23
	Град Карловац	1	1	479	445	175	146	2	за	10620	69
	Град Сисак	1	1	574	429	143	62	2	нужду	7956	—
Речко	Речка	7	19	5009	2968	568	368	23	1 52	25087	50
	Делничка	11	25	4307	2937	557	439	25	2 и	35973	85
	Град Бакар	1	1	224	160	23	5	2	3	4278	—
	Град Сињ	1	1	254	254	39	39	2	нужду	20094	98
Вараждинско	Вараждинска	9	80	5142	2852	1142	906	37	1 88	26666	—
	Крапинско-топличка	11	28	5757	3364	1007	796	28	и	25626	—
	Златарска	7	17	4655	1976	610	434	19	1	13480	—
	Град Вараждин	1	1	877	764	274	231	4	нужду	13211	—
Крижевачко	Крижевачка	7	28	3346	1961	600	551	29		19241	03
	Копривничка	6	32	4633	3538	1246	1109	35		25788	14
	Град Крижевци	1	1	474	333	165	165	2	69	7842	25
	Град Копривница	1	1	469	410	107	92	3		7694	23
Беловарско	Беловарска	13	57	5265	3946	1106	855	57		34392	54
	Крижка	8	22	2138	1496	361	279	22	82	13931	92
	Град Беловар	1	1	407	358	122	98	2		5739	75
	Град Иванић	1	1	158	130	65	48	1		1739	90
Пожешко	Пожешка	5	15	1727	1358	354	295	15		12816	—
	Пакрачка	4	15	1574	1344	276	267	15	32	13087	—
	Град Пожега	1	1	273	273	51	49	2		7276	—
Осечко	Осечка	9	35	3788	2866	1211	986	38		24359	93
	Вировитичка	7	43	3710	2881	1015	838	47		34080	95
	Ђаковачка	8	40	3138	2449	915	816	42	135	32459	97
	Град Осек	1	1	1519	1324	288	187	8		23598	44
Вуковарско	Вуковарска	13	50	5898	4119	1995	1384	62		43668	—
	Румска	8	35	3915	3443	965	924	43	108	31796	—
	Трговиште Рума	1	1	827	799	418	276	3		12349	—
	Укупно	180	589	88009	58330	19405	14168	668	668	628631	61
								и 5 за нужду			

ДОПИСИ.

Будим-Пешта, 8. маја. (Босанско-херцеговачко питање пред уг. сабором. Беседа дра Мише Полита.) У понедељак се одпочела расправа на угарском сабору о кобном питању босанско-херцеговачком, на име тога дана беше на дневном реду: поднесак о ванредним војним трошковима од 21 милијона и 700 хиљада форината ради удручења устанка „у јужним покрајинама монархије.“ Ово је већ седми пут, како се угарски сабор бави са „босанским стварима“ на име први пут при отварању сабора од год. 1878. приликом адреске дебате. Године 1879. четир пута се вијало и свестрано расветљавало питање о злосретној окупацији. Шести пут ове године месеца фебруара, што нам је још у свежој успомени, а седми је пут ево сада. Како с почетка, тако и сваком приликом обе су оповиције најодлучније осудиле ту политику и наговештавале велику опасност, што ће она повући за собом. Толико и толико је пута и у овом листу изнешено било на јавност аргументирање обе саборске оповиције, а уједно и српско становиште, коме су наши посланици народне странке сваком приликом давали јасног израза, тако да би се већ могло увети, да је исцрпљено, све што се даје рећи „за“ или „против.“ Знамо добро, какве су лабаве аргументације „за“, па ипак сваком приликом, кад год дође тај предмет на тапет, све то већма расте број противника окупације, све се више разлога наводи, зашто је опасна ова политика. Све пређашње и садање разлоге осуђивача те политике потврдиле су последице.

И приликом фебруарске расправе истицаху се најбољи говорници, најугледнији представници мађарског јавног живота, да тежину својих речи метну на вагу, да са позивањем на немире и незадовољства, што је плод аустро-угарског господства, представе ужасну заблуду, која лежи у даљем одржавању окупације. Том је приликом подигао свој глас и др. Светозар Милетић, те је са мало речи, али јасно обележио своје и својих посланичких садругова становиште. А сада ево дође опет пред сабор да већа о Босни и Херцеговини са заисканом огромном свотом у име ванредних ратних издатака.

Сваки је осећао унапред, да ће се око те ствари развити огромна озбиљна и оштра дебата. Обе се оповиције приуготовљаваху да изиђу са свом моралном снагом својом против те тврдокорне владе, која је ту политику инаугурисала, и да одважно искажу своје патријотично страховање у погледу недогледне опасности, која овој монархији, а на по се прети Угарској, а поглавито пак мађарском елементу.

Већ се унапред знало, да ће ту пасти речи, које ће према свом замашају превазићи све досадање речи, што ће се морати чути и на највишем месту. Обе оповиције изјавише, да њих не ће одвратити од борбе уставне ни онај осећај, да ће према владиној странци остати у мањини; да ће и сад сви напори остати безуспешни према тако званој либералној странци, која Тису слепо потпомаже; према странци, у којој с дана у дан ишчезава и оно мало моралне снаге, што је пређе имађаше; према странци, у којој су ауторитети њени сасвим проиграли свој још некад стечени углед; према странци, у којој равнодушност, немар и права млитавост влада, и коју једино себични ниски интереси одржавају. Оповицију не ће застрашити и одвратити од неуспешне борбе — рече један мађарски лист — ни сама присутност краљевскога двора у Будимпешти, ни мрки погледи њених саветника.

Ево, овако је јавно расположење претходило расправи „босанској“. Већ при дан се видело, да ће бити значајне борбе. Редко је бивало у мађарској саборници тако бурних седница, као што то беше 3. маја. Крајње незадовољство и огорчење нашло је одјека већ у првој седници. Тај дан је говорио и др. Михајило Полит. Кад ови редови стигну, дотле ће се његова ремек-беседа у свој опширности и у српском преводу читати.

Полит је и овом приликом изговорио беседу своју управо говорнички. С пуним правом се може рећи, да је осветлао свој и свога народа образ. Он је и сада испунио ону тешку дужност, коју је примио на се и коју увек врши својски, неустрашиво и са толико самопожртвовања. Он никад не смеће с ума, када, у које доба, у којој му ствари ваља подићи своју громку реч на највишем месту, где се већа о политку и напретку државном. Није цел ових редова да се упусте у разлагање и оцењивање значаја политове беседе, а то и тако спада на друго место — него само да напомену, да је беседа саслушана највећом пажњом и да је крајња левица непрестано, а умерена оповиција местимице одобравала. Полит је овом његовом беседом постигао потпун морални успех, што се видело и на самој седници и други дан из коментара овдашња два највећа јавна гласила.

Министар-председник Тиса похитао је, да познатим својим начином одговори Политу, али у томе није постигао жељени успех. Његова је стара политика, да таки одговори Политу, те да тиме што већма могао буде поквари онај први ефект. Ни по коју цену не би довволио, да се посланици развију под оним непосредним утисцима, а у тој цели служи се извртањем и злонамерним изопачавањем самог смисла политове беседе, а уз то избаци још неколико патриотичних бомбастичних фраза. Тим начином био је пређе кадар изазвати бурно допадање и одобравање не само својих присталица, него и саме оповиције, али тога овом приликом не беше. Тим се маневрисањем служио и сада, но бурних „еljена“ ни са своје странке не могаше чути, а са обе оповиције одвратише му — гласним порицањем, а са увиком „јентина слава“. То су појави, који пружају теме за размишљање.

То су знаци, и то важни знаци времена.

За сад оволико. Сада пак да кликнемо: Евала нашем дичном дру Миши Политу!

Из Госпића, 3. маја. Досада пјевало се о нашој Лици: „јадна Лико, шта си дочекала, да те Босна кукурузом храни“. Морила ју је до сад а богме и сад глад, али и то се лакше подносило и преносило, него ли ова мора, која је тиштн сад; јер сад је мори домаћи враг — неслога, злоба, вјероваконска и народна мржња, а из тога од стране „силних“ и „велеможних“ проистичуће прогонство.

У Лици и Крбави није нужде звати се „Србином“, па да те мрзе и гоне духом Антиним опојени апостоли — стеклише; „довољно је бити само „православним“ или „влахом“, па да те иста судба стиже; јер Антиним је свагдање гесло: „славо-Србом штрик за врат“; па ту не помаже ништа, у њима нећеш наћи једнокрвна брата, како они то апостолишу радо.

Да је код нас прогонство Срба и свега не само српског, него и црквено-православног, то најбоље сведочи уништење црквено-пјевачког друштва овђе у Госпићу, коме је окружни управитељ Касумовић, тај ревни гонитељ „православних“ и „Влаха“ смртни ударац задао само за то, да умукне то нотално, складно пјеније у српској цркви, те да се и те невине и божанствене пјесме Србин у својој цркви ли ти.

Да је код нас прогонство Срба, сведочи она жива „хајка“ на учитеље „грчко-источне вјере“, које ревни поклоник и апостол Антине догме, окружни надворник Стипетић, премјешта немилице и то „грчко-источњаке“ учитеље у чисто католичка мјеста, а католике пропагандисте у чисто „православна“ мјеста, не обзирући се ни најмање на „очување верозаконских интереса“. §. 14. о надвору школа.

¶ Да је прогонство Срба, сведочи даље — како смо поуздано извештени — и оточка имовна опћина, гдје се окружни управитељ Касумовић као владин повереник са рођаком својим Дујасом, предсједником оточке имовне опћине, попео на капу свима шумарима „Влахима“ и надшумару „Влаху“, а очито протежира и у заштиту увиђе ревне „стеклише“, који у сред бела дана у гостиони на мирне грађане и мајсторе насрћу; па такови службују и данас; а да је то, недај боже, „Влах“ учинио, куд би с њим ревни Касумовић већ оплео?

Што није нигдје, то је заиста код нас амо, а то се датира од много времена, од како је дошао Касумовић за окр. надворника. Незнамо, како се то слаже с интенцијама банове владе, да могу они чинити такове противаконитости, који су позвани да уклањају оно, што сије раздор, неслогу и мржњу међу становницима једног окружја; а они баш на против сијачи су свега тога. Кад Касумовић и у побожној црквеној пјесми: „Благослови душе моја Господа“ назире политичку агитацију ваљда, онда престаје све, и православним Србима забрањује се и бога славити у цркви; а „стеклиши“ могу и смију и у биртији и пред станом Касумовића јасно и гласно пјевати: „удри, удри ин дер штат, славо-Србом штрик за врат“, те никог ни да глава заболи.? Кад јавни чиновници такове улоге играју, онда чему се надати можемо и каква нам је правица у земљи царској? Жалост је то у овом столећу још, да и царски и краљ. чиновници тако поступају са држављанима онима, који су своју верност и лојалност свагдје засведочили и крви својом запечатили, па сад да су фанатизмом чиновника прогоњени и сматрани као „misera contribuens plebs“, раја, фукара, која само порезу плаћа. Видили смо у рукама једног „стеклиша“ двије бурунтије, које је окр. управитељство управило на „влашког“ попа у Врговине, Јову Будисављевића, те ћемо их дословце — хвала стеклишкој љубави — овђе саопштити, нек се види, шта се ради у школи са српском младежи, знајући поуздано, да се у дописима истина изврће, а срамота и саблазан у лажној форми прикрива и брани.

Br. 213. Kr. okružno upravit. u Gospiću.

Kralj. kotarskoj oblasti u Otočcu.

Neka izvoli kot. oblast obaviestiti gosp. paroha Jovu pl. Budisavljevića, koji se vis. kralj. vladi potužio radi toga, što na Vrhovinah nije namješten učitelj grčko-istočne vjere, nego katolik, da će se želji njegovoj po glasu naredbe od 18. veljače t. g. odjel bogošt. i nast. broj 1743. po mogućnosti udovoljiti koncem tekuće školske godine.

U Gospiću 6. ožujka 1882.

Okr. upravitelj
Kasumović, v. r.

Тако одговара окр. шк. управитељство те наглашује „да ће се жељи његовој по могућности удовољити, тобоже, као да није ничија више жеља у Врховинама, да се „католик“ учитељ одавде крене, него попова, па тој ће се већ по могућности удовољити?!

Године 1880. би кренут из врховина учитељ „влах“ интригом опћ. начелника и биљежника-католика, који је последњи испирио оданде, па сад ради поштеног владања свог (?) неможе нигдје мјеста да добије. Мјесто тога учитеља, који је поштен и ваљан човјек био, а у школи и цркви на свом месту и који је прошле године од кр. високе владе и „Belobung“ и ремунерацију добио, намјести окруж. вијеће са г. Стипетићем учитеља католика Ивицу Банића, који је оне године тек из скамије петрињске препарандије изишао, и такога намјестише као самосталног учитеља на школу „пучку“ у којој је до 70 православне дјеце, а тек 4—6 римокатолика и то вијеће учини усупрот „Propisu, o uredjenju pravnih odnošajah učiteljstva na pučkih učiona Vojne Krajine. I. Namještanje učiteljskog osoblja. §. 3. 5. i 9. a 26 истога „propisa o nastavi u pučkih učionah“. Да се „влашки“ поп на врховинама баш морао потужити високој влади, томе — како смо подпуно извештени — не може нитко замерити, осим Стипетића, који је и крив, да је таки крпеж и трпеж у школама његовог окружја. Тај учитељ Банић, није дао у школи да се дјеца „влашка“ прије и послье наука богу моле, да не слуша „влашког отче-наша“, те тако се дјеца нијесу смјела ни богу молити, док се „влашки“ поп високој влади не потужи. Дјеца школска — као сироће — скупљају се у цркву, а учитељ шеће се покрај цркве цестом и пуши, а у цркву му се неће, да га „влашки тамјан“ кади. Па и то све некако се трпило; али што је најгоре и што се трпјети није дало, јест деморализација, која се са учитеља лијепи на дјецу.

Опет „влашки поп“ обраћа се окр. школ. вијећу — како нам је познато — те наваћајући саблажњиве чине учитељеве, моли у интересу морала и да се дјеца невина не окуже, да се том злу једном на пут стане. Али глете, како окр. управитељство одвраћа „влашком попу“ на његову пријаву.

Br. 215. Kr. okružno upravit. u Gospiću.

Kr. kotarskom uredu u Otočcu.

Mjestni škol. nadzornik na Vrhovinah g. paroh Jovo pl. Budisavljević pritužio se je okr. školskomu vieću glede nekojih neporedakah, dogodivših se povodom obdržavanja sjednicah mjestnoga školskoga vieća, onda radi prikraćivanja školske obuke po učitelju Baniću, koji da je vrhovsku dječačku školu pretvorio u „sramnu lokandu.“

Na temelju izvida preduzeta u predmetu po okr. škol. nadzorniku i na predlog okr. škol. vieća, izvoljeti će kot. oblast predsjedničtvu mj. škol. vieća na Vrhovinah naložiti, da u buduće (sic) nesazivlje vieća u nedjelju ili svetčane dane, nego uvjek na nedjeljni školski prazdnik, da svakomu članu pravodobno pismenu pozivnicu pošalje, napokon da pri stvaranju zaključaka §. 8. propisa o nadzoru učiona pred očima ima. — Što se pako tiče ostalih prijavah paroha pl. Budisavljevića, mnije ovo okr. upraviteljstvo, da ih rečeni gosp. paroh, kad bi se kao mj. škol. nadzornik i katiheta o pravnom stanju stvari temeljito osvjedočio bio, ovamo niti saobćio nebi, budući tim prijavam svaki temeljni razlog manjka. (?)

Učitelj Banić mlad i neizkusan, treba naputka i savjeta, koje mu mjestni škol. nadzornik u prvom redu podeliti može, a ovo je okr. upraviteljstvo uvjereno, da će ih Banić kao dobroćudan i neporočan (? Доп.) mlad učitelj uvjek uvažiti i posluhnuti.

Neka dakle pokuša g. paroh Budisavljević ovim načinom uplivati na učitelja, onda će jamačno prestati potreba tražiti lieka zlu, koje u istini ne postoji.

U Gospiću 2. svibnja 1882.

Okr. upravitelj
Kasumović, v. r.

Овом допису не треба коментара, особито првој половини, где и сам окр. надворник по извиди признаје, те наређује, да се у будуће у недјељне и свечане дане не држе седнице мј. шк. вијећа; да се позивнице праводобно достављају и да се по том §. 8. пред очима има, да недовољан број чланова, не ствара незаконитих закључака, као што то обичај бијаше до данас.

Што се друге половине дописа тиче, разбистрићемо га онако, како смо убавјештени тачно, те ћемо виђети, е да ли је имао „поп влашки“ темељна разлога, — којег му окр. управитељство одриче — пријаву поднијети окр. школ. вијећу, те лијека потражити.

Знамо, да је освједочена истина, да је религиозно — морално васпитање младежи главна циљ, која се у народној (пучкој) школи постићи има... Настава у вјери у народној школи неда се одвојити од васпитања, и по томе на-

родни (пучки) учитељ, предавао он науку хришћанску или не предавао, свакојако мора служити дјеци за образац и узор побожности и свију врлина, а уз живот његов, треба да му и речи и поуке и савети свагда и у сваком случају у сугласности стоје са вјерозаковским и моралним истинама. У којој школи није тако, у тој се право религиозно морално васпитање ни постићи не може". (Школ. лист).

Слаже ли се дакле то са горњом истином, кад се учитељ од тешког пића онеспособи, те није у стању школским даном обуке држати, него дјеца забадава зурњају? (Што се даље наводи против истог учитеља, не допушта јавни морал да се саопшти. — У.)

Ако је окр. управитељство код оваких жалосних привора, који су истинити, увјерено „о доброћудности и непорочности" учитеља Банића, онда знамо, где смо и како стојимо и са истином, а и бригом од стране надлежних о узгоју и моралу невине младежи. Није се ни чудити томе; јер Стипетић је „извид" чинио, и то само са учитељем, па је доста било, да се рече, да „поп" није имао разлога тражити лијека злу, које у истини не постоји. Risum teneatis, amici!

Знамо ми г. надворника Стипетића по његовим досадањим чинима, који ни другом ком не доликују, а камо ли оном, који учитељима треба за узор да служи, а не на ругу. Нећемо сад о њем оно наводити, што нам је у биљешкама, оставићемо за други пут. А бодрим оком пратимо кораке и г. окр. управитеља. Факт је то, да су оба до данас својим чинима и понашањем, а особито очитом мржњом према Србима или „грчко-источњацима" „влахима" јасно показали, да им под спољашњом службеном љуском станује јевгра духа Анте Старчевића — стеклишка, којој је циљ: уништење и пропаст свега српског! Но ми то сносимо и подносимо мирном душом, а поуздањем у бога и праведни закон, по ком ће се у интересу мира, реда и заштите недужних, вјерних и лојалних људи, морати и том једном: „halt" учинити. Нека гоне и прогоне, свака сила за времена а невоља редом иде. Па како чујемо, на све ово консисторија у Плашком била је „gemüthlich". Нека јој је на дику!

Нови Сад 11. маја. У „Беогр. Днев." читамо, да је 6. ов. м. у Београду преминуо млади сликар српски, Стојан Николић. Имајући великог дара за сликарство, покојник је као самоук далеко био дотерао у сликарској уметности. Под руковођењем врлог уметника нашег, Стеве Тодоровића, Николић је толико напредовао био у сликарству, да је већ могао излазити на јавност са самосталним производима своје писаљке. „Срп. Ил. Нов." донеле су више његових цртежа, и ови су стекли опште признање. Да се којом срећом нашла добротворна рука, па младог уметника послала на страну да се у својој струци изобрази, — колико би уметност у Срба стојановим даром унапређена била! И покојнику је једна од најтоплијих жеља била, да оде у коју метрополу уметности, па да се у сликарству стручно изобрази и усаврши, но у тој је жељи, сиромах, и умр'о. Покојник је лане са српским уметником Валтровићем обишао Фрушку Гору и фрушкогорске манастире и том приликом нацртао многи српски тип и многу епизоду из српског живота и прецртао многи историјски споменик уметности у Срба. По свему се види, да је у Стојану рано, прерано преминуо велики дар и да је српски народ изгубио у њему сина, који је, што 'но реч, много обећавао и велике наде према себи улевао. Нека му је овде у искреној тузи речено: Лака била земља његовим млађаним костима и дуг спомен у народу!

НОВИЈЕ.

— „П. Лоју" јављају из Дубровника, како су 2. о. м. доведени тамо под жандарском стражом из Которатри Бокеља идве Бокељке девојке Оптужили су их, да су учинили уморство. Которски суд проглаcио их је невинима, но апелација је уништила ту пресуду, па наредила да дубровачки суд још једном ту ствар претресе.

— Из Сарајева јављају, да у Босни и Херцеговини војничко новачење почиње 12. о. м. (дакле данас).

— Службене „Срп. Нов." од 8. ов. м. доносе уговор о грађењу српске железнице, закључен и подписан од српског министра финансија, Чед. Мијатовића и Павла Амиљоа, пуномоћника париског народнога Контора за Есконт.

— У Паризу се 1. о. м. конституисало друштво за грађење српских железница и промет на њима. Акцијска главница износи 16 милијуна динара. Седиште друштва јест у Паризу.

— Француско-инглеска швадра стигла је 8. о. м. под Александрију, поздравивши се с градићима из топова. Главне тачке Сујецкога канала чувају француски убојни бродови. Черкески официри биће на страним бродовима послани ван земље.

Исправак.

У беседи дра Мих. Полита-Десанчића која је у бр. 72 „Заставе" изашла поткрала се једна велика штампарска погрешка, која квари смисао. Наиме на страни другој у првом ступцу други ред од горе стоји „земљиштно разположење", а треба да стоји „земљиштно разтерећење" (Grundentlastung), што овим исправљамо.

Курс бечке берзе 10. (22.) маја.

Ц. кр. дукати	5.62
Наполеондори	9.51
Немачке марке	58.60

МЕТЕОРОЛОШКИ И ХИДРОМЕТАРСКИ ИЗВЕШТАЈ
од 13. до 19. маја (по рим.) 1882.

Датум	На 0° сведено стање барометра Милим. 700 + 6h	2h	10h	Сред. дана	Температура ваздуха по Целзијеној скали 6h	2h	10h	Сред. дана	За 24 сата температура највиша	најнижа	Притисак паре у милиметри 6h	2h	10h	Сред. дана	Влага у проценти. 6h	2h	10h	Сред. дана	Небо ведро = 0 сасвим облачно = 10 6h	2h	10h	Сред. дана	Правац и јачина ветра. Нимало ветра = 0 Најјачи ветар = 10 8h	2h	8h	Падеж за 24 сата у милиметрима Висина	Врста	Висина воде у Дунаву у метрима	Висина воде поред земљом у метрима	Температура воде подземне по Целз.	Примедба.
13.	57·4	55·1	54·5	55.7	11·6	22·5	14·4	16·2	22·5	10·0	8·2	9·9	9·3	9·1	80	49	76	68	3	0	8	3	NE2	N0	NE2	9·5	киша	2·44	2·30	13	
14.	56·6	53·8	53·6	54·3	10·5	12·6	8·7	10·6	12·6	10·0	8·3	8·4	7·4	8·0	88	78	88	85	10	10	10	10	NE3	N4	NE2	2·35	„	2·60	2·31	12	
15.	52·9	52·7	53·2	52·9	8·1	11·7	8·0	9·3	11·7	8·0	6·9	7·8	7·6	7·4	86	76	94	85	10	9	10	10	S1	S1	S1	20·5	„	2·68	2·32	11	
16.	52·4	53·3	54·6	53·4	7·6	10·0	8·8	8·8	11·4	7·0	7·1	8·2	8·1	7·8	91	89	96	93	10	10	10	10	S1	S1	E2	2·75	„	2·75	2·32	10·5	
17.	53·4	53·8	54·5	53·9	9·0	11·7	8·7	9·8	12·0	7·8	8·3	9·0	6·9	8·1	97	88	83	89	10	10	0	7	NE3	NE4	NE4	9·3	„	2·83	2·33	10	
18.	53·0	52·5	52·3	52·6	8·5	11·9	7·0	9·1	12·0	7·0	7·6	8·3	7·6	7·6	92	80	91	88	10	8	0	6	NE2	NE2	NE5	2·1	„	2·75	2·35	9	
19.	51·1	50·0	53·0	51·4	6·6	10·3	7·4	8·1	10·3	6·5	6·9	8·7	7·5	7·7	94	94	98	95	10	10	10	10	NW5	N5	NW2	6·3	„	2·66	2·35	7	

ПОЗИВ
у редовну главну скупштину „друштва за српско народ. позориште."

Сви чланови „друштва за срп. нар. позориште" позивају се да дођу у редовну годишњу главну скупштину, што ће бити у суботу 22. маја (3. јуна) о. г. у 9 сахата пре подне у дворани „Матице српске."

Уједно се јавља, да свака општина или правна дружина у смислу §. 4. устава друштвеног има права изабрати на 100 фор. прилога или обвезе једнога, на 1000 фор. двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку скупштину.

Из седнице управнога одбора „друштва за срп. народно позориште", у Новоме Саду 12. (24.) априла 1882.

Начеоник:
„друштва за срп. нар. позориште"
Др. Лаза Станојевић с. р.

Сава Петровић с. р.
секретар.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је сад баш:

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**
Књига 129.

Садржина: I. Урош Стеф. Несторовић и његове заслуге за школе. Од Ђорђа Рајковића. — II. Уроци српско-византинског ратовања 1073—4. Од Панте Срећковића. — III. Мера за меру. (Measure for measure.) Позоришна игра Виљема Шекспира. Превео с енглеског др. Милан Јовановић. — IV. Живи палимпсести. Од дра Л. Костића. — V. Смиљана. Приповетка из Стига, од Н. В. Ђорића. — VI. Живот Луке Стојачковића, сенатора и директора српско-народни основни школа у Сомбору. Од А. С. — VII. Наша новија лирика. VI. Од С. В. П.

Сваки члан, који је својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, одговорио, добија „Летопис" бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис" у кућу, а чланови са стране могу „Летописе", који им припадају, подићи сваки дан од „Благајнице Матице Српске" у Новом Саду.

Ко од чланова жели „Летопис" поштом добијати, нађа да пошље у име годишње поштарине 50 н. а. вр. „Благајници Матице Српске" у Нови Сад, која води бригу да се „Летописи" тачно разашиљу.

Мојој незаборављеној супругу

КАТИЦИ

дајем у суботу 15. (27.) маја о. г. у пола 11 часати пре подне у саборној цркви годишњи парастос

Младен Јоанновић
мерник.

Јављам свима сродницима, пријатељима и знанцима, да ћу своме нигда незаборављеном супругу

МИЛОШУ САРАНДИ

бившем грађанину и сиротињском оцу сл. кр. вароши Новога Сада

давати полугодишњи парастос у овдашњој саборној цркви у суботу 15. (27.) маја о. год. у 11 часова пре подне.

У Новоме Саду, 7. (19.) маја 1882.

Александра Саранда,
ожалошћена супруга му.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СТЕВАН КОСТОВИЋ
КОМИСИОНСКА РАДЊА У БУДИМ-ПЕШТИ.

Куп и продаја свију ниже назначени и у ту струку спадајући артикла по умереној провизији и строго солидној послузи.

Извештај од 8. (20.) маја 1882.

Жито из Потисја — — — —	76—77 ф.	12.45 ф. 12.70
„ „ „ — — — —	74—75 „	12.— „ 12.40
„ банатско — — — —	77—78 „	12.50 „ 12.66
„ „ — — — —	74—76 „	11.80 „ 12.40
„ „ — — — —	72—73 „	11.25 „ 11.75
„ бачко — — — —	73—75 „	12.— „ 12.25
„ „ — — — —	72—— „	11.60 „ 11.80
„ влашко — — — —	69—72 „	9.50 „ 11.40
„ „ — — — —	66—68 „	—.— „ —.—
„ српско — — — —	75—76 „	—.— „ —.—
„ „ — — — —	— — „	—.— „ —.—
Уванц-жито за март-април — — —	ф.	—.— ф. —.—
„ за септ.-октобар — — —	„	10.80 „ 10.85
Раж мађарска — — — — — —	„	7.75 „ 8.—
„ влашка — — — — — — —	„	—.— „ —.—
Јечам за храну — — — — — —	„	7.40 „ 7.85
„ за пиваре — — — — — —	„	8.— „ 9.50
„ влашки — — — — — —	„	—.— „ —.—
Зоб грг. роба — — — — — —	„	7.10 „ 7.50
„ фина роба — — — — — —	„	7.60 „ 7.90
Уванц-зоб за март-април — — —	„	—.— „ —.—
„ за септ.-октобар — — —	„	6.60 „ 6.68
Проја мађарска — — — — — —	„	—.— „ —.—
„ влашка — — — — — —	„	6.— „ 6.20
„ влашка за пролеће — — — —	„	—.— „ —.—
Кукуруз, готова роба, банатски — —	„	7.30 „ 7.40
„ „ „ влашки — — —	„	—.— „ —.—
„ за мај-јуни банатски — — —	„	7.42 „ 7.45
„ за септ.-август банатски — —	„	—.— „ —.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски — —	„	—.— „ —.—
„ за јан. фебр. март, банатски нови	„	—.— „ —.—
„ за јан. фебр. март, влашки нов	„	—.— „ —.—
Репица готова роба Kohl — — — —	„	—.— „ —.—
„ банатска — — — — — —	„	—.— „ —.—
„ за август-септембар Kohl — —	„	13.4/8 „ 13.5/8
„ за јули-август банатска — —	„	—.— „ —.—
Горушица по квалитету — — — —	„	7.50 „ 7.75
Мувар „ „ — — — —	„	10.75 „ 11.—
Лаћено семе по квалитету — — —	„	12.50 „ 13.—
Кудељно семе „ — — — —	„	10.75 „ 11.—
Бикеђ по квалитету — — — —	„	7.50 „ 8.50
Пасуљ бели нови — — — — —	„	9.50 „ 10.—
„ „ стари — — — — —	„	8.50 „ 9.—
„ жути нови — — — — — —	„	8.— „ 8.25
Погачице од репице — — — — —	„	5.50 „ 5.75
Погачице од горушице по квалитету — —	„	4.50 „ 5.—
Паприка трг. роба — — — — —	„	17.— „ 18.—
„ фина роба — — — — — —	„	45.— „ 48.—
„ — — — — — — — —	„	36.— „ 38.—
Мед оцеђен — — — — — — —	„	30.50 „ 31.50
„ воштан — — — — — — —	„	27.50 „ 29.—
„ за октобар-новембар оцеђен — —	„	—.— „ —.—
Восак рожнавски — — — — —	„	121.— „ 123.—
„ славонски — — — — —	„	125.— „ 127.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма	„	11.75 „ 12.50
„ „ „ „ у џакови — —	„	11.50 „ 12.—
„ „ уванц роба за нов. у бурадма	„	—.— „ —.—
„ „ „ „ у џакови	„	12.50 „ 13.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„	11.75 „ 12.50
„ „ „ „ у џакови	„	11.50 „ 12.50
„ „ уванц роба за нов. у бур.	„	—.— „ —.—
„ „ „ „ у џакови	„	13.— „ 13.25
Пекмез, готова роба, славонски — —	„	13.— „ 16.50
„ за септембар-октобар славонски	„	—.— „ —.—
„ „ „ „ банатски	„	—.— „ —.—
Свињска маст варошка — — — —	„	75.— „ 75.50
„ „ сеоска роба — — —	„	73.50 „ 74.—
Шпинарке прима мађарске — — —	„	14.— „ 17.50
„ прима 1881. славонске — —	„	15.50 „ 16.—
„ секунда „ 1881. — —	„	10.— „ 11.—
„ прима српске 1879. — —	„	13.50 „ 14.—
„ прима српске 1881. — —	„	13.50 „ 14.75
Овчије коже срп. и бос. лаке по 102 ком.	„	—.— „ —.—
„ „ „ „ „ средње 102 ком.	„	110.— „ 130.—
„ „ „ „ „ тешке 102 ком.	„	135.— „ 140.—
Јагњеће за табаке 102 ком.	„	70.— „ 80.—
„ за ћурчије 102 ком.	„	55.— „ 65.—
Козије по квалитету за 56 кила — —	„	52.— „ 55.—
Јареће „ „ мађар. ердељ. — —	„	115.— „ 122.—
„ тешке — — —	„	110.— „ 115.—
Шпирит: у бур. од 600—700 лит. } 90%	„	35.— „ —.—
„ „ „ „ 300—400 „ } (36 A)	„	35.50 „ —.—

Рана. Одлучно резервирано држање млина ове недеље причинило је, у односу слабе понуде у готовом житу, назадак у цени од 15 до 20 нов. и тако оста промет од прилике на 70.000 м. ц. ограничен. И у прочим струкама ране био је обрт слаб. У терминима је посао такође умерен био.

Продукти. Подржно ладно време проузроковало у терминским шљивама поболшање цене од 50 н.; продало се српски по ф. 12.50 до ф. 13.— за 56 кила на спекулацију а босанске осташе без обрта. Коже, козије и јареће без посла, јагњеће, мађарске и ердељске фор. 80.— до ф. 85.— за 102 ком. Шпинарака продато је босански око 1000 м. ц. по ф. 15, а мађарске, средња роба, држи се на ф. 14.— до ф. 14.50, прима на ф. 17.— до ф. 17.50.

Ред пловидбе
поштанских пароброда, од 20. марта (1. априла) 1882. до даље наредбе.

У ЗЕМУН: сваки дан изузимајући уторак у 5 сати после подне.

У ГАЛАЦ и ОРШАВУ: понедељником, четвртком и суботом у 5 сати после подне.

У БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан изузимајући четвртак у 1/2 11 сати пре подне.

У ТИТЕЛ: недељом и средом у 5 сати после подне.

СВЕЗА са САВОМ недељом и четвртком после 5 сахата.

У Новом Саду, 20. марта (1. априла) 1882.

АГЕНЦИЈА
првог ц. кр. прив. дунавског паробродског друштва.

ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ.

Од стране подписане управе расписује се натјечај за попуњење мјеста књиговође.

Са овим мјестом скопчана је годишња плаћа од 800 фор. а. вр.

Од сваког натјецатеља тражи се: да се вјеројатним исправама изкаже: да је већ код сличног, или којег другог новчаног завода службовао, те да је подпуно вјешт у књиговодству, и кореспонденцији, — за тим да је подпуно у српском, хрватском и немачком језику како у речи тако и писмену подпуно изображен, наиме да је кадар на сва три језика књиге и кореспонденцију самостално водити.

Молбенице имају се подписаном председништву до укључиво 3. (15.) јуна 1882. уредно обложене поднети.

Стара Павува дне 3. (15.) маја 1882.

За управу задруге међусобног помагања и штедњу
председник
Никола Петровић.

3—3

Оглас.

Подписана управа потребује једну од већих вертхајмових двокрилних благајна; с тога позива продавце да се на њу што пре обрате.

Управа задруге за међусобно подпомагање и штедњу.

У Старој Павуви 3. (15.) маја 1882.

Председник
Никола Петровић.

3—3

ЈЕДАН ЛЕП ВЕЛИКИ ДУЋАН

на сред пијаце у кући број 858. издаје се од 1. августа п. р. под кирију.

У истој кући издају се и 2 собе са кујном одма под кирију.

Ближа условија могу се дознати код долеподписане.

ЈЕЛИСАВЕТА О. МИЛУТИНОВИЋ.

СВАКЕ ВРСТЕ МИНЕРАЛНИХ ВОДА
продаје 35—100

Д. КОДА
У НОВОМЕ САДУ
У СВОЈОЈ ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА и ДЕЛИКАТЕСА.

ВАЖНО ЗА Г. П. Т. ЕКОНОМЕ И ПОСЕДНИКЕ УСЕВНИХ ЗЕМАЉА И ВИНОГРАДИ!

„Fonciere"
ПЕШТАНСКИ ОСИГУРАВАЈУЋИ ЗАВОД
у Будим Пешти.

Деонички капитал 10,000.000 фор. у злату.

Пошто се време приближава, кад усеви страдају, то се долеподписано заступништво горепоменутога завода учтиво за осигуравање усева, као:

жита, кукуруза, зоби, јечма, репице, дувана и винограда

против туче препоручује.

Пошто је наш завод у стању сваку солидну конкуренцију издржати, то п. н. осигуратељи могу на најугоднije услове, као и најјефтиније цене (премије) рачунати.

Даље уверавамо, да свака штета, на најсолиднији и за сваког задовољавајући начин брзо, без икаквога заустезања процењена и неодложно исплаћена бива, за које наше припознато добро и солидно поступање од 16 година у овом пределу од како тај завод ми заступамо јамчи.

Свако даље извешће даје драговољно

Нови Сад, у мају 1882.

Главно отправништво
„Fonciere"
пештанског осигуравајућег завода
АЛЕКС. АДАМОВИЋ.

2—5

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.